

Розвиток математичних задатків та здібностей молодшого школяра у формуванні успішної особистості.

Проблема розвитку здібностей дитини стає все більш актуальною при стрімкому розвитку інформаційної бази соціуму та запитів на висококваліфікованих фахівців. Саме тому ми можемо говорити про необхідність формування задатків майбутньої успішної людини.

Мета статті: проаналізувати та обґрунтувати розвиток математичних задатків та здібностей молодшого школяра у формуванні успішної особистості.

Ведучи мову про математичні здібності як особливості розумової діяльності, слід насамперед зазначити існує кілька поширених серед вчителів помилок.

По-перше, багато хто вважає, що математичні здібності полягають у здатності до швидкого й точного вирахування (зокрема в умі). Насправді обчислювальні здібності завжди пов'язані з формуванням творчих здібностей. По-друге, думають, що здатні до математики школярі відрізняються хорошою пам'яттю на формули, цифри, числа. Проте, успіх у математиці найменше ґрунтується на здібності швидко й остаточно запам'ятовувати дуже багато фактів, цифр, формул. Нарешті, вважають, що з показників математичних здібностей є швидкість розумових процесів. Особливо швидкий темп роботи не є показником математичних здібностей. Учень може працювати повільно й неквапливо, але водночас вдумливо, творчо, успішно просуваючись у засвоєнні математики.

Математичні здібності – це здатність утворювати на математичному матеріалі узагальнені, згорнуті, гнучкі й обернені асоціації та їх системи. До складових математичних здібностей слід віднести здатність до:

- формалізації математичного матеріалу, відокремлення форми від змісту, абстрагування від реальних ситуацій і їх кількісних відношень та просторових форм;
- оперування структурами відношень і зв'язків; здатність до узагальнення матеріалу; здатність до оперування числовою і знаковою символікою;
- логічних міркувань, пов'язаних з потребою доводити, робити висновки; здатність до скорочення процесу міркувань;
- переходу від прямого до оберненого ходу думки; гнучкість мислення незалежно від впливу шаблонів.

Математика сприяє виробленню особливого виду пам'яті — пам'яті, спрямованої на узагальнення, творення логічних схем, формалізованих структур, що виховує здатність до просторових уявлень.

Навність математичних здібностей в одних учнів і недостатня розвинутість їх в інших вимагає від учителя постійного пошуку, шляхів формування і розвитку таких здібностей у школярів. Рівнева диференціація з урахуванням психології математичних здібностей учнів збільшує можливості роботи вчителя. Такий підхід створює умови для розвитку здібностей учнів, які мають природжені задатки до занять математикою, і забезпечує посилюючою роботою учнів, які не мають таких задатків. Виконуючи посилені завдання, учень отримує впевненість у своїх силах.

Звісно, вчитель на уроці не може охопити розвиток цих вмінь у всіх дітей. Але коли дитина, за своїм власним бажанням, відвідуватиме математичні позакласні заходи, то вона й на уроках буде більш зацікавлено ставитись до навчального матеріалу, краще розумітиме та засвоюватиме. Відповідно покращаться її результати навчання з інших предметів загалом та математики зокрема.

Для того щоб діти краще засвоювали матеріал, здобували знання, уміння й навички, розвивали свої здібності використовують різноманітні форми позакласної роботи з математики, які дозволяють розвивати мислення учнів, вчити їх аналізувати, порівнювати і зіставляти, узагальнювати, конкретизувати, абстрагувати від часткового, робити умовиводи. Позакласна робота з математики є складовою частиною всього навчального процесу, природним продовженням роботи на уроці. Позакласна робота має характер математичних розваг, ігор, змагань. Тут широко використовують вправи і завдання у цікавій формі. Однак, стимулюючи цікавість, треба пам'ятати, що вона цінна лише тоді, коли сприяє розумінню математичної суті питання, уточненню і поглибленню знань з математики.

Форми організації позакласної роботи і методи проведення її відрізняються від форм і методів проведення навчальних занять у школі. Час, кількість і види позакласних занять визначаються їх характером, метою і віком учнів.

Є такі форми проведення позакласної роботи з математики в початкових класах:

- Олімпіада.
- Математичний гурток.
- Математичний ранок.
- Хвилини цікавої математики.
- Години цікавої математики.
- Випуск математичних газет.
- Математичні екскурсії.
- Створення математичного куточка.

Олімпіада, як один з видів математичних змагань, має широку популярність у нашій країні. Математична олімпіада у початковій школі – засіб виховання сумлінного ставлення дітей до навчання; одна з форм позакласної роботи, яка створює умови для вияву спортивного азарту, посилює зв'язки сім'ї та школи. Цей вид позакласної роботи цікавий для дітей тим, що тут вони можуть випробувати свої знання, позмагатися з іншими учнями з того чи іншого предмету, і, звичайно, отримати оцінку своїх знань.

Наступною формою є математичний гурток. Цей вид позакласної роботи у початкових класах допомагає розширенню світогляду учнів у різних областях елементарної математики. Ще однією формою позакласної роботи є математичний ранок. Це свято, основу якого складають команди і парні змагання на математичному матеріалі даного класу. Новий і позапрограмовий матеріал має бути, але у невеликому обсязі і в цікавій формі.

Хвилини цікавої математики – це досить дієвий та ефективний засіб масового охоплення учнів позакласною роботою та розвитку в них інтересу до предмета. Вони проводяться епізодично і є складовою частиною різних видів дозвілля – у групі продовженого дня, під час екскурсій тощо. Їх тривалість 10-20 хвилин. Завдання, що пропонуються у «хвилинах», повинні відрізнятися від тих, що розглядаються на уроках. У переважній більшості вони розв'язуються усно, цікаві за формою і доступні всім.

До групових позакласних занять, метою яких є підвищення інтересу дітей до математики, відносяться години цікавої математики. Молодші школярі знаходяться у такому віці, коли їх цікавість до того чи іншого навчального предмета ще не визначилась, а лише формується. Тому до проведення годин цікавої математики корисно залучати всіх учнів класу. Завдяки цій формі позакласної роботи виховується пізнавальний інтерес у дітей, заохочення до глибшого і конкретнішого вивчення того чи іншого предмету.

Займаються діти і таким видом позакласної роботи, як випуск математичних газет. Їх корисно випускати в усіх класах початкової школи. У першому класі газету доцільно випускати у 2-му півріччі, коли діти вже освоїлись у школі, вміють читати. На початку газету випускає сам вчитель або старшокласники під його керівництвом.

Однією з цікавих і важливих форм позакласної роботи є математичні екскурсії. На екскурсіях учні дістають початкові відомості з геометрії, розвивають окомір, а також набувають навичок практично застосовувати математичні знання. Під час екскурсії можна зібрати числові дані для складання задач на місцевому матеріалі, різних таблиць, діаграм, які потім використовуватимуться на уроках і заняттях математичного гуртка.

Математичний куточок у початковій школі можна створити у кожному класі. До його організації слід залучити дітей. Вони повинні виготовити під керівництвом учителя всі наочні посібники. Для цього слід використати гурткові заняття, підготовку до проведення загальношкільних заходів, математичні екскурсії тощо.

Висновок. Отже, позакласна робота сприяє поглибленню знань, прищепленню навичок застосовувати ці знання на практиці, вихованню моральних якостей: волі, наполегливості, критичного ставлення до виконаної роботи, а також розвиває інтерес до вивчення предмету. Саме тому існує багато видів позакласної роботи з математики в початкових класах. Кожен із них відіграє важливу роль, містить в собі певні навчальні й виховні моменти. Тому вчителі повинні враховувати всі форми роботи під час навчання, виховання й всебічного, гармонійного розвитку дітей.

Список використаних джерел та літератури.

1. Крутецкий В.А. Психология математических способностей школьников. – М.: Просвещение, 1968. – 432 с
2. Мойсеенко Л.А. Творче математичне мислення: психологічна сутність/ Л.А.Мойсеенко // Обдарована дитина. – 2007. - №7. – с.20-29
3. Крeмінський Б.Г. Обдарованість та проблема розвитку здібностей особистості // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. - №12. – с.74-80.
4. Третьяк Т.М. Розв'язування учнями творчих задач за умов раптових заборон // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. - №12. – с. 69-73.